

Хенрих Сабџир

КОЧОПЕРНА ГЛАВА

АРХАНГЕЛСКО

Европа – Јулије Цезар – Азија – Бахус – хералдички лавови (један личи на Хољина, други – на мене) – по избочинама просторног планирања – ограда степеништа – уздуж травњака са обе стране – све ниже и ниже – санаторијум – мирни болесници – ниже до реке Москве – и поново ливада – и повише шумарак – и горе по рубовима далеких шума

И ту два московска песника-филозофа – расправа и бујица информација – избор информација – асоцијације – „До ђавола какве асоцијације?” – право у центар још топао тек задрхтао – зелено зеленило! – небесно небо! – и сунчева вода! – и вапаји – и сироти новчићи од пет копјејки – (живим!) – који лете у воду – и моја – и твоја – и његова осећања

И преображаји: време је ишчезло – музејске фотеле – ти видиш слику неког века – ја видим: грка-трговца царицу цара генерала-ађутанта – ти видиш: шебоји шебоји шебоји – ја видим: лакеји лакеји лакеји – Јусупов и дугачке доге стоје на прагу дворца – и нас неко гледа док шетамо парком и видљиво је све што ми видимо – и тога

„неког” и нас и царе и богове неко други сигурно види – и тога такође – и тако без краја

Јуче сам слушао пијанисту (Џон Браунинг) – и у амфитеатру лебдећи над огромном двораном као чисти звуци Шопена – сетио сам се: камене клупе – и беспредметне расправе – и сунца – мраморних гримаса на сунцу – полифоније теорије – и невоље на помолу – схватио сам – (прсти пијанисте – ознојени од напрезања – осмех сличан јецају – акорди!) – да је основно управо планирање – просторно – широке степенице – све више и више – и река – ливаде – и даље љубичасте шуме до истанчања вида и слуха

И – (ако се тачно изабере угао падања и одбијања) – све је! – увек! – истовремено! – Џон Браунинг и Јусупов – аутобус и филозоф – и шума и ресторан – и све редом је поезија: музеј – дошли смо у дачу – хладна боца пива – транзистор – „изгледа да ће олуја” – читам нечије мемоаре – бицикл – весела Алиса – и девојке и небо и вода – Архангелско и Москва

И голуб црвених ножица на тераси
Као извајан
Гледа ме

О СМРТИ

Оса је тражила остатке какаоа – пузи – по лепљивим даскама бањског стола – дечји вртић – одлепљујући ножице – разгледам је близу-близу – на телашцу су јој жуте отровне пруге – страшно желим да их додирнем

И више се ничег не сећам осим великог страха у мрачној кући – када сам се пробудио ноћу сав у сузама – и схватио – да сам то Ја – и све што ће се десити – заиста – мени – у гаћицама и мајици – избрисаће гумица – Ја ћу умрети – а не неко други – Мене неће бити – заиста МЕНЕ – а не онога о коме сам размишљао – то сам ја –

Сва деца спавају – а ноћ урла од ветра – миришу струњаче улегнуте од лежања – малено срце виче: мама! мама! – и огромно дрво погођено олујом нагнуто на прозор

Мајка је умрла од рака – у почетку није обраћала пажњу – али ћелије су се већ мењале дивљале – рука је постала укочена и врела – туђе месо

Како се мучила! –
Говорила је само о некаквим ситницама – изгледа да није схватала – „отвори прозор” – шта је у ствари – „дај сок од поморанџе” – с њом – и ни с ким другим – тепала је као мало дете

Како се мучила! –
Враћајући се на свој почетак – у спас од бола – тражила је да се телевизор премести ближе кревету – затим више није вриштала – друга жена – рођаци су хтели да оде на операцију – али она је желела да се све то што пре заврши

Данас излазећи из метроа – тролејбус лепе ресторана *Софија* – знам ову улицу напамет – али први пут сам приметио – (продавница мушких чарапа – лица опалена сунцем – досадна продавачица) – да то ЈЕСТЕ – и само ТО – реалност из које нема излаза – улица се уморно спуштала према западу – недоумица је остала – река аутомобила уливала се у сунце које је висило на врху Белоруске станице – сијало је свако зрнце прашине – и то је била срећа! – увече су јаче мирисале липе – сазнање да видим и дишем – у ствари – да ћу умрети Ја а не неко други

ГРЕШКА

И људи су се окупљали – мислио сам да је то некаква храна – постројавали су се у ред поред стола – месо са поврћем – али људи су се окупљали – а то је био мртвачки сандук – у црвеним гладиолама

СУСПРЕТ

Где нагнуто сунце – спуштајући се у папрат – плавим димом подиже се – не знам ко је могао брже одгонетнути – (тако замислиш вргањ – ено га тамо под јелком – на усправној ножици момачки је накривио шеширић – и ево га некаквим чудом овде) – поново поветарац – дисање и оштар мирис – затим трава изгажена копитама – сува – па чему служи то поље – покрети игличастих трепавица – зујећи слетела је мува – и ево га некаквим чудом к о њ

Не говорим о томе што сам давно приметио – шару крила вилиног коњица – наличје печурке – разгранате жилице листа – ножицу цврчка сплетену од траве и жилица – његов звук сув као летње подне – и светлост тако високу и стварну – да је у њој постало све привидно

Поље-привиђење – сива збиља и бели коњ – скоро избрисан – тек његова прашњава грива – и ја сив – скоро избрисан – скоро привиђење – пружио сам руку – да опишам ваздух – помиловао сам раздражљиво фрктање – и дрхтавица је – одскочила зарзавши – узнемиреност и симпатија додира – таласи слутњи и непосредних додира из времена које нам долази

Колико га је још остало – непроживљеног – слободно је протицало кроз мене – ипак све се већ збило – размисли само! – све ово лишће су мисли људи које срећемо – којих није било – у времену – само зато што их није било у мени – где су осветљени задимљеним зракама – где је папрат у дугачким наслагама – и где једном у дубини шуме –

ПОРТРЕТ КАРДИНАЛА

Бели зрачак у очима оних који владају – ледено разумевање – одржавање реда пре свега – узвишене помисли о архитектури државе – рука се снажно ослања о наслон столице – изрезбарена њушка лава – силом је не можеш откинути – начуљено уво у седим коврџама уз ласкава уста – лепо оцртане црвене усне – прорицати и судити и љубити

Плави зраци у очима покорених – оданост и поштење – пријатељство је пријатељство а служба је служба – и некаква прозирност – некаква неухватљивост – каже оком не трепнувши – а рука сама иде да ли је то само папирић или је то смртна пресуда – разговара с вама а као да све време слуша музику некаквих виших сфера

Потпуно црне очи шпијуна – цинкароша

О Хијерархија! – Епархија! – Архимандрит! – Архимонархија! – Архиархиархија! – О ви мили мајори и потпуковници са леденим лискунастим очима старца Олимпија – игумана коме је црква уточиште – О ви сенке моје сенке – треба се само окренути – ево прошла је не гледајући – у соби је тако мало места – али и ту се они госте – и ти млади пишче у ресторану Дома књижевника – увек нешта избегаваш – „живели!” – и некаква драга подлост – „стари ти си геније!” – у тим топлим псећим очима

КОЧОПЕРНА ГЛАВА

Брат је положио на пањ петла – одмерио – како треба одрубио главу – и пустио га да трчи без главе

И ево главе саме по себи – бисерним опнама пресвучене очи – брадица се прелива у плавом седефу – воскаст кљун је полуотворен – благосавијен – као да му је мозак у костима! – али и њему се открила тајна – како је лепо неостојати

Међутим како глава размишља о најважнијем – тело – у млазевима прска крв – не пристаје! – узлеће и пада – мамузе гребу земљу – гази кокошку! – насумице је носи у круг – вришти и буни се снага живота док из црног грла не испусти све! –

Хтео сам да побегнем – да побегнем било где – али гледао сам: какве бесмислене црвене капи! – по дрвима по земљи по секири

Будан добро сам се најежио одржавајући топлину свог мршаваг тела (снове никада нисам памтио) – али предосећајући хладноћу пред свитање будио сам се глуп заједљив и сањив – и први врисак из грла сам избацивао! – продоран и црвен –

И почело је –
Са свих страна супарници!
Ко ће кога надкукурирати!

Кроз пукотину сунце – кључ откључава векове – чисти гласови разносе се кроз јутарњи ваздух – празнује се велика целокупност – (исчезла је одједном као да су горе у висини задрхтала и зазвонила звона)

Ко умире? – да ли Ја умирем? – тело моје у млазевима шикља крв по зидовима шупе – а глава ни жива ни мртва – ни тужна ни весела – очи су прекривене чврстим капцима – у тајне сна упућене

Видим себе са стране очима десетогодишњег дечака – видим главу и општрицу са залепљеним белим перцем тако јасно и детаљно – и јасно схватам: то је сан – лажна логика догађаја – бесмислена – без буђења – без наде за буђење – сан стварнији од саме стварности – „Ма бежи одавде!” – вриснуо је брат

ВЕТАР

Први жути лист – предаје вест – иако – напамет то знам – ветар
ће дувати – све ће издувати – неправду и гнев – продуваће собу
издуваће и мене

Из прозорчића за проветравање – изволите промају! – подиже
ногу преко прага – вуче за скуте огртача – гура у леђа – али ионако
сам потихо – скоро трком – тамо – из шумарка (гледам) издувава сва
птичја ћурликања све топло (хоће нешта да ухвати) све лишће перје
и паперје – гура у леђа – наливена сивкастим плаветнилом звецка – и
овде је пустош – лете новине средином лета – сав ваздух над реком је
продуван –

да не остане сећање о томе –
шта је био тамо –
грм љубав чамац –

Али тише – ја нисам теби ни перце ни успомена – ево овде у
увалици сместићу се и нећу се померати с места – јер чувам топлоту
земље

Утишаћу се – усредредићу се – загрејаћу се – ево белог и сувог
цветића – од срца је топло као и од чашице коњака – седим
обгрливши колена – као што сам некад обгрлио и њена колена – а
изнад промичу облаци – и испред као да су у ауспуху – аутомобили
издувавају по путу

И из земље у кости улази влага – знао сам да је то само предах –
цвеће трепери сувим и раздражљивим дрхтајима – чему толика
журба? – Ах и то је место постало пусто! – некако тромо се подижем
– и целим леђима – хладном плочом – супротстављам се твом
притиску – стојим и видим да више ништа није остало

ПРЕСЕЉЕЊЕ

1.

Вреће и кофери већ су се наждерали прња – а дроњака је било
све више – испадају из ормара из свих ћошкова – задихали смо се –
наша свакидашњица се тресе – приградски вагон – тресемо се од
грознице – једемо се отресајући пепео на паркет – а колико пута смо
се по њему поклизнули – гланцали смо га тако да је сијао као лустер
– а сада су и шрафчићи на квакама олабавили – сијалице су
прегореле – видљиви су трагови пукотина и у пустоши скупљена

прашина – са улице доносе грумење блата – „ево овде ћемо поставити ормар” – домаћински загледају зидове – „овде ће фрижидер” – ми смо сувишни – као што је сувишна сва та старудија – коју с муком вучемо – за собом као сури реп – у нови стан

2.

Колико се сећам тело се премештало и пресељавало

Али постоји последње пресељење – кад те окупају и обуку – и одмах постанеш сасвим туђи – пријатељи крију то отуђење – а понеки и гађење – и све што виде – бесмислено тапкаш у месту – подмешући леђа под дрвени кофер – и одвојивши се од свих драгих ствари сам ћеш ући у кофер – а сунце ће сијати упркос свему – нањушиће: намножило се – окрећу се лица мокра од суза – нисам издржао – малаксалост – узвишеност – путоваћеш и мучићеш се – превративши се у недоличност – брзо би доле да се преселиш – али ако је заувек и доле – а ако је.....
.....
.....

ОЧЕВО СРЦЕ

Кад је постао пензионер – он се изменио и вратио у детињство – а ствар је у томе да је постао још старији – мајчин глас је голубије гунђање – шуштање крила испунило је очев живот – ведар ветровит дан као сама стварност – хватао их је – обамирали су – кроз перје и кости напишавао је живо срдашце – и дечаку-оцу чинило се: он пажљиво стеже сопствено срце – ево пустио га је – и оно је излетевши полетело

Ево отац лежи на отоману – двоје у белом над телом – црн сандук сличан пакленој машини – заузети уобичајеним послом – син блед: без икакве наде – кћери није добро – и нико од њих не види – како срце јадног оца шета тамо-амо по тераси – и препредено сагнувши главицу кљуца мрвице крупе

Анализирајте! – изволите узмите! – а то се и не да ухватити – не верујем да отац и мајка гњију код станице Вострјаково – (возом 20 минута) – како заудара лето! – у небо бачена јата! – цео град је у загрејаном ваздуху! – заволео ју је кад јој је било 12 година – у 15 је била свадба – и били су заједно до смрти – она и ускоро он – које као што је познато нема – једино срце је отпрхнуло из руку

ВРУЋИНА И ВЕТАР

Под дивљом крушком читам Платона – и чујем – прљајући ме уздрхталом треперавом сенком – завирују ми преко рамена – и још – колективна свест мрава – над морем – над земљом – светлуца на промењивој суморној стази

Ветар је узео дрхтаво месо маслиновог лишћа – и сребрнаст јури изнад нас – врућина лебди у занесеном цврчању цврчака – и живи у једном утиску –

А Сократ расправљајући с пријатељима трља болесну ногу – као земља распуклу пету – тек ће га отров ослободити – роб доноси пехар кукуте – и мудрац пије – он сматра да је сасвим логично умрети и тако постати Платонов дијалог

А можда му је смрт била лака јер је – „Критоне дужни смо Асклепију петла” – била његово оздрављење

У сладуњаву земљу претвара се Федар – Лисија – у псића који је овуда малопре протрчао – лисичјег рода – као гуштерчић Ериксимах је шмугнуо кроз сребрнасту пукотину – као облачак Аполодор над ведрим Кримом надвио се

И ма како да је богохулно – здраво Сократе! – и у мени одзвања: здра-во... –

Алкибијаде Агафоне и Критоне и Паусанија! – као ћутљива гомила – поставши семе и трава – добијајући свакаква обличја – опстајући увек као прашина и камен – мени говорите – да сам – такође – увек – и свуда – море! и био сам – небо! и бићу – и на крају неко ће једном прочитати Платонове дијалоге под дивљом крушком – сетиће се нечега – мојим ушима ће чути – в р у ћ и н у – и мојим очима ће угледати о д л а з е ћ и в е т а р

САН ЗЕМЉЕ

На тераси у подне не могу заспати – скупило се сунце на лицу – на образима – али задремао сам – да ли то прстен није био на руци већ је срце стезао – зашто сам својим стиховима дао нову тежину и обим – у ту собу може се ући – ова врата воде у широки врт – где јабуке миришу на кишу

Ништа на свету није страшније од тебе – и лепше од тебе земљо – само треба чвршће заспати – престати дисати – да би се пчеле заплеле у косу – да би уши као чауре свилене бубе зарасле – и два лептира слетела на очне капке – затварајући – отварајући зачуђена крила – очи

Тога поднева пао сам у мрак – добио сам очи – сомотско-плаве са црним рубовима – тамночоколадне са жутиим рубовима – и скоро ружичасте – покривене сивим поленом

И видим: светлост стоји на трави – видим како звук плива – и слушавам жуте мирисе – плаве гласове – длакаву вуну пољског цвећа – њихово прозирно месо – као слатке кифлице штрче прашници – лакирани тучак је го – риђе чељусти куке – и огледала купола –

О земљо! – то су снови лептирића и црва! – рај који сам себе прождире – о мртваче – брзо се у тим сновима растопи – и предај се тој хрпи

РАДОСТ

Радост – навика – лети у шуму доћи – и све затећи на свом месту – чије је то лишће у тихој тузи – жути празнични цвет – нешта ме расуто додирнуло – па сам се безболно пробудио